

TÖRÖK ÁGOTA

AZ ÁLLAMI VAGYONKEZELÉS ELMÚLT 20 ÉVE KAPCSOLÓDVA A KÖZBESZERZÉSI SZABÁLYOK KIALAKULÁSÁHOZ

I. Bevezetés

Amikor az előadás témájául a vagyonkezeléssel és a közbeszerzési szabályok kialakulásával kapcsolatos témát és annak elemzését választottam, két szempont vezérelt. Egyrészt a közelmúltban történt, a vagyonkezeléshez kapcsolódó jogi keretek jelentős módosulása, másrészt szívesen tekintek végig „*A jogállamiság 20 éve*” konferencia kapcsán az elmúlt 20 éven úgy, hogy olyan – a munkám során tapasztalt – területeket érintsek, mint a privatizáció, a privatizált társaságok működése, a helyi önkormányzati vagyonkezelés és az állam központi beszerző szervezetének működése.

A vagyonkezelés - akár polgárjogi, akár államháztartási oldalról nézzük - kitüntetett szerepet kell kapjon úgy az állami, mint az önkormányzati vagyon tekintetében. A 2007-ben elfogadott Vagyontörvény¹ hatályba lépése előtti állapotról, a vagyonkezelési veszélyhelyzetekről tesztek áttekintő feltárást úgy hogy összefoglalót adok a kapcsolódó közbeszerzési szabályokról is, ami itt jelentőségét tekintve elsősorban az ingó vagyon folyamatos növekedésének az átláthatóságot szolgáló eljárási szabálya.

Mi is pontosan itt az Áht.² feladata? Modellezi és szabályozza az államháztartási piacot. Miben áll a mássága, mitől más a logikája az állami vagyonnak, mint a magántulajdonnak? A feltehető különbségek okát nem lehet egyértelműen megállapítani. Ennek megválaszolására törekedve szeretném illusztrálni az alapvető különbségeket az állami vállalkozói és az állami közvagyon kezelése között. Hogyan születnek a döntések? Kinek meddig van döntési kompetenciája? Vannak-e mögöttes hatások, kényszerek a döntések mögött?

Vegyünk egy példát: ha a magam nevében döntök, akkor nem akkora a jelentősége a döntésem eredményének, mert ha az nem is a legkedvezőbb, legfeljebb magamat okolhatom a rossz választásért és vállalom is a felelősséget annak következményeiért. Később korrigálhatom a magam által kialakított helyzetet, újabb döntéssorozatok végig vitelével. Nincs ez másképpen a makroszintű döntéshozók esetében sem, csak éppen a súlyozás, a kritikus faktorok száma és a felelősség nagysága nehezíti az optimális választást. Ezért nem mindegy, hogy a gazdaság egészét meghatározó kérdésben ki hoz döntést, milyen alapokon és tudáson nyugvó hozzáértéssel teszi azt és milyen erősségű kényszer hatására.

Természetesen bonyolult és összetett a fenti gondolatok kibontása, megválaszolásuk mélyreható mérlegelést és a szakirodalomban való alapos elmélyülést igényel. Szándékomban áll az általánosságban vett törvényszerűségek bemutatása, nem bocsátkozva a részletekbe csupán annyira, amennyire a konferencia keretei ezt engedik.

Munkám során összehasonlító, leíró jellegű módszert alkalmazok az adott témakörben elismert szakértők véleménye és tanulmányai alapján. Bízom benne, hogy az összevetés hasznos hozzájárulást, ad az állami vagyon történeti mérlegének megvonásához, a jelenlegi állapot előzményeinek bemutatásához.

¹ Az állami vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény (Vtv.)

² Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény (Áht.)

II. A vagyonkezelés történeti áttekintése

A vagyonkezelés kialakulásával és történelmi fejlődésével kapcsolatban sokféle és sokirányú megközelítés létezik, annyira régi fogalom a vagyonkezelés, mint maga a vagyon. A római jogra visszavezetve: a tulajdonos korlátlan hatalommal rendelkezik vagyona felett. A jogfejlődés során – akár az angolszász, akár a germán jogot vesszük – a vagyon kezelése *bizalomra* épült és ebből alakult ki a mai értelemben vett vagyonkezelés, amely felek közötti magánszerződést jelent. A vagyonkezelő (Trustee) esetében szétválik a tulajdon és annak hasznosítója, ami a tulajdonos számára előnyöket és védelmet jelent. A vagyonkezelői szerződések alapelve, hogy ne sérüljenek az érdekei és jogai egyik félnek sem³, valamint garanciát vállaljanak egymás érdekeinek védelmére.

Az állami vagyon kezelése eredményét tekintve azt a vizontagságos kapcsolatot mutatja az elmúlt időszakban, mint a „mostoha” és a „mostohagyerek”, mely fejlődése alatt lassan-lassan formálódott, de sajnos közben kicsit viseltes is lett és kis híján el is fogyott.

1. A magánosítás körülményeit befolyásoló tényezők

Magyarországon a rendszerváltás előtti és utáni korszaknak is megvoltak a hullámmzó gazdasági viszonyai. Vajon gondoltuk, hogy a „fordulat éve” egy ideológiai, politikai, katonai rendszer összeomlása, a gazdaságot is elementáris erővel roppantja össze? Nem sejtettük, hogy az átalakulást olyan súlyos válság kíséri, mint ami a kilencvenes évek első felét jellemezte. Szembe kellett néznünk a kádári politika súlyos mulasztásaival, a rendszerváltáshoz örökségül adott adóssághalmaz méretével. Csőd, államadósság törlesztés, recesszió. Megszenvedtük a hiánygazdaság kellemetlenségeit, természetes volt a kapun belüli munkanélküliség, a teljesítmény-visszatartás, a pazarlás, az össznépi játékként elfogadott kis lopások, az állami támogatásokkal fenntartott rentabilitás látszata és szembesülés a nemzeti vagyon „széthordásával”. A tervgazdaság széthullása, a vállalati és termelési struktúrák, kereskedelmi és pénzügyi kapcsolatok lebomlása nyomán hátrahagyott hordalékból új építésbe kezdhettünk. Gazdasági berendezkedésünket nem túl kedvező terepen kellett gyökeresen újragondolni. A magángazdaság terjedése rendkívül kedvezőtlen nemzetgazdasági és nemzetközi gazdasági körülmények között startolt, a vállalkozások megjelentek a mezőgazdaságban és a kisiparban is, egyre inkább a piacosodás, kapitalizálódás felé vettük az irányt. Már a szocializmus időszakában megkezdődtek a társadalmi tulajdon kezelésének alapjai, kidolgozása kezdődött egy új gazdasági mechanizmusnak, mely a piacgazdaság bevezetését szorgalmazta. Ez jó hatással volt a magántulajdonosi viszonyok felemás gazdasági környezetének elterjedésére, az állami és a magánszektor közti fejlődés dominanciája egyértelműen az utóbbi felé tolt a mérleget. A szovjet rendszer összeomlása előtt magánosításnak tekintettük az úgynevezett piacosítást, a tevékenységek magánkézbe adását, a tevékenységgel, vagy vállalkozással összefüggő vagyon magánkézbe adását, illetve ezek kombinációit. Majd egy évtizednyi kudarc után 1997 hozta meg a gazdasági fordulatot, ez az év a kapitalizmus győzelmének éve volt.

A szocialista rendszer összeomlása után – miután a hazai bankrendszer szerves részévé vált az összeurópai pénzügyi hálózatnak – a figyelem szinte kizárólag a vagyon magánkézbe adására irányult. Szűkebb értelemben a privatizálás a korábban állami tulajdonban lévő vagyonnak magánkézbe való átadását jelentette. Eszerint a gazdaság privatizálásának folyamatán azt kell érteni, hogy addig növekszik a magánszektor részaránya, míg a gazdaság domináns szektorává válik. A közzgazdasági célját tekintve az átalakulás eredményeként jött létre a piacgazdaság.

A privatizáció jogi és intézményi kereteinek megteremtésében döntően az államnak volt szerepe. A privatizáció célját, módját, gyorsítását illetően egymástól teljesen eltérő elképzelések működtek a kelet-európai privatizációk során. A különböző privatizációs módszerek⁴ közül Magyarország a készpénzes privatizáció elsőbbségére épített. Az egyes privatizációs folyamatokban azóta vitatott az államapparátus részvételének mértéke, ésszerűsége és szükségessége. Itt jegyzem meg, hogy a jogi keretek kialakításának,

³ Felek: a tulajdon átadója - tulajdonos - és annak átvevője - vagyonkezelő.

⁴ Privatizációs módszerek: vállalatértékesítés, vagyoneladás, kedvezményes vállalat-, vagy vagyoneladás, kuponos elosztás.

működésének értékelésekor nem szabad megfeledkezni arról, hogy rendszerváltásunk csendesen, jogszabályok cseréjével történt. A rendszerváltó jogszabályok végrehajtása az a kulcsterület, ahol a szakszerűtlen vagy egyes érdekeket háttérbe, másokat előtérbe toló apparátus okozhatott olyan súlyos helyzetet, ahol a veszélyhelyzetek növekedtek⁵. A privatizáció folyamatát érintő problémás ügyek azóta részben feldolgozásra kerültek, szakirodalmuk bármely érdeklődő számára elérhető⁶.

Mekkora volt az állami vagyon? Valószínűsíthető volt, de sokszor csak találgatással lehetett meghatározni az értékét, nem kis fejtörést okozva a vagyonért felelős gazdasági szakembereknek. Azonban nem ez volt aggasztó, hanem az, hogy ennek a közös vagyonnak az elosztása egy olyan közegben történt, ahol hangos volt a közélet az ideológiai vitáktól – a közvélemény szerint – sejtetően csendes háttérmunkával folytak az igazi üzletkötések⁷.

A privatizáció célja az, volt hogy maximalizálja az állami bevételt, a magánosítandó vagyon nettó jelenértékét, miközben figyelembe vesz bizonyos méltányossági szempontokat és tranzakciós költségeket. A szabályozásból következő hatékonysági elvárás azt jelentette, hogy a folyamatot teljes informáltságnak és a vagyonért folyó nyílt versenynek kellett jellemeznie.

Ma már tényként ismerjük el, hogy a privatizáció elősegítette a hatékony vállalatműködést és általában a hatékony piacgazdaság kialakulását. Mind a fejlett tőkés országok példája, mind a volt szocialista gazdaságok működéséről felhalmozott ismeretek, mind pedig a logikai érvelés arra a következtetésre vezet, hogy a magyar és a kelet-európai gazdaságok számára nem volt más lehetőség a jól működő piacgazdaság kialakítására, mint a vállalatok magántulajdonba adásán alapuló fejlesztés. A privatizáció hatékonysága a magánkézbe került vállalat jövőbeli esélyeit jelentette, ami nem független attól, hogy milyen módon privatizálták a vállalatot. Ez az állítás leginkább a kedvezményes és ingyenes privatizáció negatív hatásaival illusztrálható. A kuponos privatizációt alkalmazó Csehországban a Vagyonalapok által birtokolt vállalatokban az első privatizációs hullámban nem történt szerkezet-átalakítás, a külföldi tőkét gyakorlatilag kizárták a privatizációból⁸. Ezek a cseh vállalatok, Magyarországon a vállalatvezetők, dolgozók által kedvezményesen megvásárolt cégek, Lengyelországban a felszámolással privatizált vállalatok – ahol ugyancsak belföldi vevők lettek a tulajdonosok – többsége tőkeszegény, korszerűsítésre képtelen helyzetbe kerültek. A vállalatok csődje visszaállamosítást jelent, hiszen az elzálogosított részvények, ingatlanok a hitelező bankokra vagy közvetlenül a garanciát nyújtó államra száll vissza. Az állam kezében jórészt már csak olyan vagyonelemek maradtak, amelyek a profit-szempontokon túli egyéb ellátási, társadalmi és nemzetgazdasági érdekeket szolgálnak.

Az eltelt időszak folyamán a magyar gazdaság legtöbb szektorában a magántulajdon lett a meghatározó tulajdonforma. Az állam vállalkozói vagyonának többsége mára magántulajdonba került, a gazdaság tulajdoni átalakulása gyakorlatilag befejeződött.

2. Intézménytörténet

A közvagyon vagyon és vagyoni értékű jogok és kötelezettségek egysége. A közvagyon két meghatározó szegmense ma az állami vagyon és az önkormányzati vagyon. Mindkét kormányzati szint vagyonának közgazdaságilag azonos szerkezete van, amelyet a hatályos jog különböző fogalmakkal ír le. A

⁵ NiKEX Külkereskedelmi Vállalat, RÁBA Rt., AUTÓKER, Gerbeaud-ház (stb.) értékesítésével kapcsolatos problémák. Ld.: Czuczai Jenő: *A magyar privatizáció alulnézetből*. Agrocent, Budapest, 1994. 130-148. o.

⁶ Ld. 5. sz. jegyzet.

⁷ Például a hazai alumíniumipar szinte teljes vertikuma 1997 év végére három hazai magántőkés csoportosulás kezébe került. Ld.: *Húszéves a rendszer*. In: Népszabadság, 2009. május 18. 6. o.

⁸ Magyarországon is van a külföldi tőkét elriasztó példa: például a HungarHotels privatizációjának leállítás (1994-1995) óvatosságra intette a külföldi befektetőket. A privatizáció elhúzódsának oka a harmadik generációs privatizációs törvény elfogadásának elhúzódsása volt. Ez nemcsak magyar jelenség, hiszen Csehországban az olajfinomítók és a telefontársaság privatizációjának halogatása, a cseh légitársaság állami visszavásárlása, Lengyelországban a tömeges privatizáció és a dohányipar privatizációjának elhúzódsása is a politikai célok, érdekek szeszélyes változásáról tanúskodnak. A privatizáció jogi és stratégiai tisztázatlansága elrettenti a külföldi tőkét. Ld. 5. sz. jegyzet.

közvagyonnak van egy eleve kizárólag állami tulajdonú és forgalomképtelen része, amelyet a Ptk. közjavaknak (Ptk. 172. §) nevez, az Ötv. forgalomképtelen törzsvagyonnak. A feladatellátást szolgáló vagyon állami szinten a kincstári vagyon, önkormányzati szinten a törzsvagyon, ezek egy része lehet forgalomképes. Az állami vagyonnak az az eleme, amely a gazdaság befolyásolását szolgálja, az a befolyásoló vagyon⁹.

A közvagyon megjelenési formája szerint lehet ingó és ingatlan vagyon, pénzvagyon, különböző pénzügyi instrumentum (értékpapír, betét, hitel), immateriális jószág (vagyonértékű jog), követelés, kötelezettség. A „magyar modell” sajátossága az, hogy a gyakorlat és hazai irodalom egy része is a vagyongazdálkodás fogalmát egy ideig meglehetősen szűken értelmezte. A legszűkebb értelmezés szerint a vagyongazdálkodás a nem alapfeladat ellátást szolgáló vagyonelemekkel kapcsolatos bevétel-szerző tevékenység, vagyis kirekeszti éppen a legfontosabb területet. A leszűkítő értelmezés szerint vagyongazdálkodási tevékenység a pénzvagyon és a pénzügyi eszközök hasznosítása, a különböző bérleti viszonyokban és más formában történő hasznosítás, extrém esetben a vagyon (eszköz) értékesítése. A vagyongazdálkodási modellek közül alkalmazott módszer a vagyon bérbeadása is, mellyel ugyan folyamatosan bevétel realizálható, illetve működtetés költségei csökkenthetők, de ez egyfajta – a bérleti költségek által kiváltott – árszintemelkedéssel járhat.

A közvagyon jellemzői minden jogállamban azonosak: a közvagyon – jellegénél fogva – az állami közfeladatok ellátását és kiszolgálását szolgálja.

A kincstári vagyon kezelésének intézménytörténete – az eredetileg átmeneti vagyonkezelésre, egy éves időtartamra létrehozott - Zárolt Állami Vagyont Hasznosító és Kezelő Intézettel (ZÁVHKI) kezdődik.

1990. január 1-jétől a ZÁVHKI: a történelmi rendszerváltozással az állam tulajdonosi jogait hivatott gyakorolni a vagyon azon része felett, melyet nem sorolt a „privatizálandók” körébe. E szervezetet a Pénzügyminisztérium hozta létre. A ZÁVHKI első feladata a Munkásárság vagyonának kezelése volt, majd ellátta a volt szovjet ingatlanokkal kapcsolatos vagyonkezelési teendőket is¹⁰. E szerv jogutóda a Kincstári Vagyonkezelő Központ, illetve későbbi nevén a Kincstári Vagyonkezelő Szervezet (KVSZ) lett.

1990. márciusában jött létre az Állami Vagyonügynökség (ÁVÜ), amely szerv az állami vállalkozói vagyon kezelésével, értékesítésével, hasznosításával, a privatizációt volt hivatott bonyolítani. Az ÁVÜ-t 1990. március 1-jei hatállyal¹¹ az Országgyűlés hozta létre azzal a feladattal, hogy gyakorolja az állam tulajdonosi jogait, értékesítse az állami vagyont akár közvetlenül, akár mások közreműködésével¹². Az ÁVÜ jogköre és feladata lett a különféle privatizációs programok beindítása, azaz a bekertülő vállalatok kiválasztása, az átalakulás és a privatizálás módjának kiválasztása, jóváhagyása. Azáltal, hogy az ÁVÜ döntése ellen a vállalatok nem fellebbezhettek, az ÁVÜ a hazai privatizáció egyedüli döntőnkévé vált. Az állam tulajdonosi jogait ezekben az esetekben, mint költségvetési szerv gyakorolta, miközben a privatizációs bevételek tervezett összegét, felhasználási területeit az éves költségvetésben¹³ határozták meg.

Az állami részesedésekről szóló törvény a privatizáció intézményrendszerének egy teljesen új elemét hozta létre: az Állami Vagyonkezelő Részvénytársaságot (ÁV Rt.). Az ÁV Rt. az állami vállalatok irányítására holdingokat hozhatott létre, mert jogosult volt az alaptőkén felüli vagyonából gazdasági társaságot alapítani, amely társaságra rábízhatta a hozzá tartozó társaságokban való részesedését. Az ÁV Rt. létrehozhatott konszertársaságokat is, amelyeknek az egységes kutatási, termelési vagy elosztási

⁹ Sárközy Tamás: *Államszervezetünk potenciazavarai: A betegség okai, a beteg állapota, a gyógyulás útjai: [Javaslat egy hatékony és modern kormányzati szervezet kialakítására]*. HVG-ORAC, Budapest, 2006. 397. o

¹⁰ Az 1990. szeptember 18-án hatályba lépett 1990. évi LXX. törvény ideiglenesen a hatáskörébe utalta a volt társadalmi szervezetek – közte az MSZMP – volt ingatlanainak kezelői jogát. Minisztertanácsi határozatok alapján kezelte, használta a Munkásárság volt ingatlanait, a pénzügyminiszter irányította a költségvetési szerv keretei között.

¹¹ 1990. évi VII. törvény

¹² Egyidejűleg életbe lépett az állami vagyon védelméről szóló 1990. évi VIII. törvény, ami bizonyos értékhatárok között az állami vagyonnal kapcsolatos tranzakciókat ugyancsak az ÁVÜ felügyelete alá helyezte.

¹³ Illetve az ún.: vagyonpolitikai irányelvekben.

rendszerben működtethető vagyonnal rendelkező gazdasági társaságok irányítása volt a feladata¹⁴. Az ÁV Rt. egyszemélyes részvénytársaságként működött, a részvényesi jogokat a privatizációért felelős tárca nélküli miniszter gyakorolta. Pontosabban arról a vagyonról gondoskodott, amely csak időlegesen került az állam tulajdonába, az ÁV Rt. az ÁVÜ által korábban kötött vagyonkezelési szerződések mintájára a vagyont vagyonkezelésbe is adhatta, amelynek kivitelezése pályázatás útján történt¹⁵.

Az 1991. évi XXXII. törvény hozta létre a Kincstári Vagyonkezelő Szervezetet (KVSZ). Ez a szerv lett az, amely a társadalmi szervezetek kezelői jogának megszűnésével „örökölte” a valamikori kezelésükben lévő ingatlanokat. A KVSZ rendezte a volt egyházi ingatlanok helyzetét, e szerv hatáskörébe rendelték olyan vagyonelemeket, melyek jogilag rendezetlenek voltak¹⁶, e vagyoni körbe tartoztak a Honvédség volt vállalatának hadiipari kapacitásai, a Bős-nagymarosi beruházás ingatlanai és a felszámolási eljárások (APEH, VPOP) során követelések kielégítése fejében elfogadott vagyontárgyak. E kincstári vagyon kezelése a sokoldalúság és a megfelelő jogszabályi rendelkezések hiányában sajátosan ment végbe.

A kincstári vagyonra vonatkozó legfontosabb rendelkezéseket a Pénzügyminisztérium beépítette az államháztartási törvénybe: 1996. január 1-jétől a KVSZ jogutódaként megalapították a Kincstári Vagyon Igazgatóságot (KVI), mely intézmény létrejöttével¹⁷ az állami vagyon vagyonkezelési rendszerének meghatározásában az Áht. lett mérvadó¹⁸.

Saját vagyonkezelésébe tartoztak egyrészt azok a vagyonelemek, amelyek bekerülnek a kincstári vagyoni körbe, és a vagyonkezelésbe adásig, illetve értékesítésig is foglalkozni kell vele (pl. állami öröklés), másrészt azok, amelyeket középtávon senki sem hajlandó az állam által elfogadható feltételekkel vagyonkezelésbe venni (pl. egyes műemlékek). Fontos megjegyezni az állami vagyon vagyonkezelési rendszerének változásait, melyek befolyásolták és új alapokra helyezték az állami vagyon kezelését, funkcióit és szabályait. A KVI elsődleges feladata a kincstári vagyonnal való hatékony gazdálkodás megvalósítása – értékesítés, vagyonkezelési és különböző hasznosítási kérdések – megoldása, koordinálása, kontrollja. E tevékenységének ellátását megyei régiós hálózattal és központi állománnyal végezte.¹⁹

¹⁴ A tartósan állami tulajdonban maradó vállalkozói vagyon kezeléséről és hasznosításáról szóló 1992. évi LIII. törvény az Állami Vagyonkezelő Rt.-t – 1992. október 29-i hatállyal – azzal a céllal hozta létre, hogy az állam vállalkozói vagyonának stratégiai (lényegében a tartósan állami tulajdonban maradó) elemeivel hatékonyan gazdálkodjon, azaz az állam tulajdonosi szerepét vállalkozásszerűen, üzleti alapon, az adott piaci viszonyokhoz alkalmazkodva lássa el.

¹⁵ Privatizáció esetén *a közvagyon kezelője a jó gazda gondosságával köteles eljárni*, felel azért hogy a vagyon értékarányosan alakuljon át. Közcélváltás esetén felel a gyors gondos és célszerű a köz érdekét és csak azt szem előtt tartó megvalósulásáért.

¹⁶ Nem történt meg azonban a jogszabályi környezet megfelelő kialakítása, ami a szervezethez rendelt sajátos vagyoni kör helyzetét tisztázta volna.

¹⁷ Alapító és ellenőrző szerv az állam tulajdonosi jogosítványait gyakorló kincstári vagyonért felelős miniszter a pénzügyminiszter.

¹⁸ Az Áht. általános elveket fogalmazott meg utalással arra, hogy az egyes területek szabályozása későbbi törvények feladata lesz. E törvények hiányában a kincstári vagyon tekintetében az Áht. légtüres térben mozgott. A kincstári vagyonról szóló törvény megalkotása rendezhette volna azokat a problémákat, amelyeket a privatizációs intézmények tevékenységének összemossa és a gazdátlan funkciók betöltése vetett fel. Később a privatizációs törvény megalkotásakor sem rendezték a tartós állami tulajdonra vonatkozó szabályokat csak az Áht. 1995. évi módosítása hozta létre a Kincstári Vagyon Igazgatóságot és határozta meg a kincstári vagyon fogalmát. A törvény szerint a kincstári vagyonra és az e vagyonnal való gazdálkodásra vonatkozó szabályrendszert kormányrendelettel kell meghatározni. A működés feltételeit szabályozó kormányrendelet [183/1996. (XII. 11.) Korm. rendelet] megszületésére újabb egy évet kellett várni.

¹⁹ KVI feladatai specifikációjából eredően egyedi intézménye volt a magyar központi költségvetési szervezetrendszernek: közvetlenül vagyont kezelt vagy vagyonkezelési szerződéseket kötött (az állami feladatainak ellátásához nem szükséges kincstári vagyont pl. műemléket, vagyonkezelésbe adhatta), vagyontárgyakat értékesített, informatikai vagyonszámlát állított össze és működtetett, tulajdonosi ellenőrzést végzett, és peres ügyekben képviselte az államot. A KVI a kincstári vagyon meghatározott elemei tekintetében tulajdonosi joggyakorlóként járt el, azaz olyan költségvetési szerv volt, amely jogkörrel és nem hatáskörrel rendelkezett. A KVI-re, általános szabályként a polgári jog és speciális jogszabályok (Áht., 58/2005. (IV. 4) Korm. rendelet) alapján működött. A tulajdonosi joggyakorlás körében a KVI a Ptk. rendelkezései szerinti vagyonkezelési szerződéseket kötött. A vagyonkezelési szerződés alapján minden vagyonkezelő köteles a rábízott vagyont a szerződésben foglalt feladatai ellátásához felhasználni, valamint a kincstári vagyon állagának és értékének megőrzéséről, a vagyon védelméről, lehetőség szerinti gyarapításáról gondoskodni. A szerződések betartásával kapcsolatos tulajdonosi ellenőrzés a KVI feladata volt. A központi költségvetési szervek kezelésében volt a kincstári vagyon legnagyobb része. Ezek a gazdálkodó intézmények, kórházak, egyetemek, nemzeti parkok, múzeumok is vagyonkezelési szerződést kötöttek a KVI-vel, az általuk kezelt kincstári vagyonra. A KVI jelentőségét jól szemlélteti, hogy a KVI tulajdonosi jogkörébe tartozott 10 millió db ingóság, 350 000 ingatlan, amelyek

Történetünk következő szereplője az *Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Részvénytársaság* (ÁPV Rt.). Az ÁPV Rt.-t az ÁVÜ és az ÁV Rt. jogutódjaként hozták létre 1995-ben²⁰. Az ÁVÜ és az ÁV Rt. összevonásával roppant tömegű és értékű vagyon felett diszponált a jogutód szervezet²¹. Az ÁPV Rt. lett a magyar állam vállalkozói vagyonának első számú gazdája. Jegyzett tőkéjének nagysága 9,7 Mrd forint volt, ami az ÁV Rt. alapításkori (pénzbeli) tőkéjének felel meg. Elsődleges feladata az állam tulajdonában álló részvények és tüzletrészek, és egyéb vagyon értékesítése volt²². A társaság feladata a törvényben meghatározott vagyoni kör értékesítése, felelős, piaci alapú kezelése, illetve a korábbi privatizációs ügyletekkel kapcsolatos elszámolási és ellenőrzési feladatok végrehajtása. Az állam, és így az ÁPV Zrt. egyik legfontosabb feladata továbbra is az volt, hogy megnyerje a befektetők azon körét, amelyek az eladásra kínált társaságok működését hatékonyan, hosszú távon biztosítani képesek és a rájuk bízott tartós állami vállalkozói vagyont hatékonyan működtetni és kezelni tudják.

III. Vagyonkezelés

Magyarországon a közsféra ingatlanvagyonát 1968-ban értékelték utoljára. Az államháztartásnál többet jelent a közsféra, hiszen ebbe beletartoztak a közpénzt használó alapítványok, egyéb közhasznú szervezetek, szorosan kapcsolódtak az állami tulajdonban, résztulajdonban levő társaságok (állami vállalatok) is²³. Voltak olyan központi költségvetési szervek, amelyek saját tulajdonúknak vélték meghatározott vagyontárgyakat – ingatlanokat –, melyekre vonatkozóan nem érezték magukat adatszolgáltatásra kötelezettnek. Ez a hozzáállás az állami vagyoni kör szabályozásának érdekkellentéteire utal.

A privatizációval foglalkozó szakterületek gyengültek, a vagyonkezelő részlegek megerősödtek, mindinkább a vagyonkezelés került előtérbe, és a szervezeti és döntési struktúra ennek megfelelően alakult²⁴. Emellett természetesen a vagyon működtetése, eredményességének fokozása, üzleti alapokra helyezése továbbra is cél volt, így a kontrolling tevékenység a gazdálkodáshoz nélkülözhetetlenné vált²⁵. Az állami vagyon kezelésében az ún. *tulajdonosi ellenőrzés* fontos tartalommal bír, amely a pénzügyi folyamatok mellett a reálfolyamatokat is felöleli²⁶.

Egy mondattal összefoglalva: a vagyonkezelői jog lényege az, hogy a vagyonkezelőt terhelik mindazon kötelezettségek és megilletik mindazon jogok, amelyek a tulajdonost is, azzal a különbséggel, hogy a vagyontárgy megterhelésére és elidegenítésére nincs felhatalmazása.

összesített nyilvántartási értéke 8200 milliárd forint volt, ebből a kizárólagos állami tulajdon nyilvántartási értéke 5700 milliárd forintot tett ki.

²⁰ Az ÁPV Rt. egyszemélyes részvénytársaság (holding) kizárólagos tulajdonosa a Magyar Állam, részvénye névre szóló és forgalomképtelen volt. Az ÁPV Rt.-t a Kormány, azon belül a Pénzügyminiszter felügyelte, aki egyúttal a részvényesi jogok gyakorlója is volt. Feladatait a privatizációs törvény, az aktuális költségvetési törvény, az Áht., a gazdasági társaságokról szóló törvény, a számvitelről szóló törvény, valamint a Kormány határozatai szabták meg, ugyanakkor nem volt alanya a vállalkozási adóról szóló törvénynek.

²¹ Az ÁPV Rt.-hez rendelt vállalkozói vagyon 2002. év végén 757,2 Mrd forintot tett ki, amelynek főbb elemei: gazdasági társaságok, állami vállalatok, vásárolt, elvont, átvett vagyonelemek, termőföld, államkötvények, pénzkészlet, követelések és kötelezettségek.

²² Az ÁPV Rt. elnevezése 2006. február 8-tól a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény (Gt.) 177. § (4) bekezdése értelmében *Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Zártkörűen működő Részvénytársaságra* (ÁPV Zrt.) változott.

²³ Erre jó példa, hogy az ÁPV Rt. nem volt része az államháztartásnak, mégis állami vagyonnal gazdálkodott, illetve azokat értékesítette.

²⁴ Ezt mutatja például az ÁPV Rt. SzMSz-éről szóló 1208/2002. (XII. 21.) Korm. határozat.

²⁵ Az üzleti alapú vagyonkezelés elsődleges követelménye, hogy egységes rendszerben értékelje és mérhetővé tegye a cégek teljesítményét, ezért az ÁPV Rt. portfóliójához igazítottan létre hoztak egy egységes és strukturált kontrolling-rendszert, ezzel lehetővé téve a tartósan állami tulajdonban maradó vállalatok teljesítmény-ellenőrzését. A hozzárendelt vagyonba tartozó cégek tevékenységéről havi rendszerességgel kontrolling-jelentés készült, ennek feldolgozására, az értékelésére kiépült az informatikai háttér, amely a felszámolás és végelszámolás alatt lévő vállalatokról is számítógépes nyilvántartást vezetett.

²⁶ A tulajdonosi ellenőrzés kiterjed a tulajdonosi szerkezetre, a tőkeellátottság, finanszírozás, likviditás kérdésére, az alkalmazott technológia korszerűségére, a folyamatban lévő beruházásokra, az érdekeltségi rendszerre, az üzleti teljesítményre stb.

A vagyonkezelők korábban, a KVI-vel kötött vagyonkezelési szerződés felhatalmazása alapján:

- az ingatlanokat hasznosíthatták (bérbe adhatták),
- teljes jogkörben eljárhattak a beruházások és felújítások előkészítése, lefolytatása, valamint ellenőrzése kapcsán, továbbá a peres (pl. panorámavesztés miatti értékcsökkenés) és hatósági (építési engedélyezési) eljárásokban,
- előkészítették és lefolytatták - a KVI külön megbízási szerződése alapján - az ingatlan értékesítési eljárásokat.

A *koncessziós körbe tartozó kincstári vagyonelemek* (vagyontárgyak, vagyoni értékű jogok) a koncesszióról szóló 1991. évi XVI. törvény határozza meg²⁷. Jogszabály²⁸ vagyonkezelési szerződések megkötését írta elő az akkori vagyonkezelő (KVI) számára a központi költségvetési szervek kezelésében lévő kincstári vagyona, a közfunkciót ellátó műemlékek vagyonkezelői szerződési jogát versenyeztetés útján bárki elnyerhette. A koncesszióról szóló 1991. évi XVI. törvénnyel megszületett a használati privatizáció alaptörvénye. A koncesszió egyfajta használati engedély, amely az állami tulajdon kizárólagos tárgyai és a monopoltevékenységek hasznosításával kapcsolatos. Az állam a koncessziós szerződés keretében az állami tulajdon kizárólagos tárgyát vagy egy monopoltevékenységet magánszemély vagy társaság részére enged át hasznosítás céljára²⁹.

Vagyonkezelési szerződés alapján a vagyonkezelő jogosult állami tulajdonban álló dolog birtoklására, használatára, hasznai szedésére, ellenben köteles értékét megőrizni, állagának megóvásáról, jókarbantartásáról, működtetéséről gondoskodni, díjat fizetni, illetve a szerződésben előírt egyéb kötelezettséget teljesíteni. Ha a vagyonkezelő a kezelt vagyont más használatába adja, annak magatartásáért, mint sajátjáért felel, a vagyonkezelői jog harmadik személyre csak a Zrt. hozzájárulásával ruházható át. A közteherviselés, karbantartás, javítás kötelezettsége, ellenérték megfizetése és más módon teljesítése szintén engedélyhez kötött. E tevékenység célja a korábbi állami monopóliumok más módon való működtetése, valamint annak a rendszernek a kialakítása, amelynek keretében a vállalkozói tőke jogilag rendezett körülmények között tud részt venni korábbi állami monopóliumok működtetésében. A koncessziós törvény a koncesszió-köteles tevékenységek folytatására vonatkozó alapvető, valamennyi ágazatra irányadó közös, kötelező szabályokat tartalmazza.³⁰

Az eltelt két évtized alatt az állami tulajdon átalakítása történt meg, az intézményes és tömeges privatizáció lezárult, megteremtődtek a feltételei annak, hogy koncepció váltásra kerüljön sor a tartós állami vagyonnal való gazdálkodásban, kialakításra kerüljön az állami vagyongazdálkodás egységes szervezeti és működési rendszere, a hosszú távon állami tulajdonban maradó vagyon kezelésére, hasznosítására, intézményrendszerére korszerű szabályozás szülessen. Ennek jegyében alakult meg a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.³¹ (MNV Zrt.). A MNV Zrt. létrehozása megfelelő lépés a vagyongazdálkodással

²⁷ A koncessziós körbe tartozó kincstári vagyonelemek: vagyontárgyak: országos közutak és műtárgyak, vasút, csatorna, kikötő, nemzetközi repülőtér, regionális közműrendszer; vagyoni értékű jog: bányászati kutatás és kitermelés, szerencsejáték szervezés, postai alapszolgáltatás, közcélú távközlési szolgáltatás, vasúti fuvarozás.

²⁸ 183/1996. (XII. 11.) Korm. rendelet

²⁹ Eszerint koncessziós körbe tartozó vagyontárgyak: az országos közutak és műtárgyaik, a csatornák, valamint a regionális közműrendszerek. A vagyoni értékű jogok - kizárólagos állami tevékenységek, állami monopóliumok - közül koncessziós körbe sorolandó: a bányászati kutatás és kitermelés, valamint az ezzel összefüggő bányászati melléktevékenységek, a csővezetékes termékszállítás és tárolás, a hasadó és sugárzó anyagok előállítás és forgalmazása, továbbá a szerencsejátékok szervezésére és működtetésére irányuló tevékenység.

³⁰ A koncesszióba adással kapcsolatos speciális részletszabályokat az ágazati törvények (bányatörvény, távközlési törvény, frekvenciagazdálkodásról szóló törvény, szerencsejátékok szervezéséről szóló törvény, stb.) állapítják meg.

³¹ Ügyvezető szerve a Nemzeti Vagyongazdálkodási Tanács (NVT), alapítója a Magyar Állam, részvényesi jogait a pénzügyminiszter gyakorolja. A NVT-nek hét tagja van – a miniszterelnök javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki őket 6 évre, akik költségvetési, pénzügyi, vagyongazdálkodási vagy privatizációs tevékenységgel kapcsolatos kérdésekben kiemelkedő szakmai ismeretekkel rendelkeznek, jogaikra és kötelezettségeikre a Gt. szerinti társasági jogi jogviszony irányadó. Feladataikat az ilyen tisztséget betöltő személyektől elvárható fokozott gondossággal és az állam érdekeinek elsődlegessége alapján kötelesek ellátni.

kapcsolatos legnagyobb gazdasági kihívások teljesítésére, hiszen az elkövetkező időszakban a fő hangsúly a vagyonkezelésre helyeződik át³².

Állami vagyon hasznosítására az MNV Zrt. vagyonkezelési szerződést köthet³³. Az állami vagyont az MNV Zrt. maga kezeli vagy szerződés útján hasznosításra átengedi. Csak olyan szerződést köthet, amely a Magyar Állam számára a lehető legkedvezőbb (vagyon megőrzése, gyarapítása, bevétel, más előny elérése) és csak versenyeztetés útján köthető szerződés³⁴. A Vtv. által kitűzött cél, hogy az állami vagyonnal való gazdálkodás hatékonyabb, költségtakarékosabb és átláthatóbb legyen. Ennek érdekében a törvény elvi jelentőséggel kimondja, hogy az állam vagyona egységes, az állam központi költségvetési szervei – meghatározott kivételektől eltekintve – önálló tulajdonjoggal nem rendelkezik és az állam tulajdonosi jogait egyetlen szervezet gyakorolja.

A törvény meghatározza a tulajdonosi joggyakorlás, a vagyonkezelés feladatát, célját és rögzíti, hogy állami vagyont bérbé, használatba, vagyonkezelésbe adni alapvetően ellenérték fejében lehet. Leszögezi, hogy a központi költségvetési szervek működéséhez szükséges állami vagyont az MNV Zrt. bocsátja az intézmény rendelkezésére - új szabályként rögzíti -, hogy az állam üzleti alapon hasznosítható, értékesíthető vagyonába tartozó ingatlant, csak az általános piaci feltételek szerint, ellenérték fejében (használati, bérleti díj) adhatja még a költségvetési szervnek is³⁵. A Vtv. 9. §-a szerint a vagyonkezelőt megilleti a birtoklás, használat és hasznosítás joga. A bérlet azonban csak a birtoklás és használat joga illeti meg³⁶.

A Vtv. megteremtette az állami vagyonnal való gazdálkodás hosszú távra szóló alapjait, az állami vagyongazdálkodás egységes szervezeti és működési rendszerének feltételeit³⁷.

A Társaság szervezetének működéséhez szükséges forrást a központi költségvetés biztosítja. Ebből adódóan elszámolási és beszámolási kötelezettség terheli a Társaságot az Állami Számvevőszék és az Országgyűlés felé. Mára azt is tudjuk, hogy mekkora vagyonnal kell elszámolni: a Magyar Állam vagyona valamivel több mint negyvenkétezer milliárd forint³⁸.

³² Különböző típusú vagyonelemeket kell kezelni, amit a törvény megalkotásáig külön szervezetben az ÁPV Zrt., a KVI és a Nemzeti Földalapkezelő Szervezet (NFA) más-más jogszabályok alapján végeztek. Az MNV Zrt. e három szervezet általános jogutódjaként 2008. január 2-től teljes körűen ellátja az állami vagyon kezelését.

³³ A részletes szabályokat az állami vagyonnal való gazdálkodásról szóló 254/2007. (X. 4.) Korm. rendelet tartalmazza.

³⁴ Nyilvános, indokolt esetben – különösen ha a nyilvános pályáztatás költségei jelentősen csökkentenék a várható bevételt, vagy korábbi nyilvános pályázat eredménytelen volt - zártkörű pályáztatással. A versenyeztetés mellőzhető abban az esetben, ha: a partner államháztartási körbe tartozó szervezet (többségi állami részesedéssel működő gazdálkodó szervezet, jogszabályban előírt állami, önkormányzati feladatot ellátó szervezet), nemzetközi szerződés kizárja, a lehetséges hasznosító személyének megválasztása olyan mértékben korlátozott jogszabály vagy egyéb körülmények miatt, hogy a versenyeztetésből származó előnyök nem biztosíthatóak, illetve mellőzhető a versenyeztetés határozott időre kötendő szerződés esetén, aminek a tartama a 90 napot nem haladja meg.

³⁵ Így gyakorlatilag beárazzák az állami vagyon használatát. A 2009. évi költségvetésben céltartalék szerepel ennek a célnak a finanszírozására, vagyis az intézmények megkapják a díjak fedezetét, de NVT döntés szerint a díj magasán a piaci ár felett van (pl. egy eddig éves 1 MFt kiadást jelentő átlagos budapesti lakásingatlanra vonatkozóan 3 MFt éves bérleti díjat lehet kalkulálni). Vajon a költségvetési szervek honnan teremtik elő ennek fedezetét?

³⁶ Felmerül, hogy az intézmények albérletbe adást hogyan végezhetnek. Nyilvánvalóan az MNV Zrt.-vel kötendő szerződésben ez megengedett lehet, alapesetben azonban bérleti pozícióban ez nem lehetséges. Kérdés viszont, hogy milyen módon ad erre lehetőséget a szerződés. Elképzelhető olyan megoldás, hogy az intézménynek bérbeadási koncepciót kell bemutatni, illetve engedélyeztetnie az MNV Zrt.-vel, míg vagyonkezelési pozíció esetében ez – a Vtv. szövege alapján – szabadon megtehető.

³⁷ A 2118/2006. (VI. 30.) Korm. határozat, ahol a Központi Szolgáltatási Főigazgatóság (KSZF) vagyonkezelésébe rendelték adni a minisztériumok ingatlan és ingó vagyonát, valamint a 272/2003. (XII. 24.) Korm. rendelet 2. § a) pontja ezt a központosítási törekvést a vagyongazdálkodás terén megtöri. A Vtv. hatályba lépésével a vagyonkezelő - a jogszabály erejénél fogva - az MNV Zrt., azonban a vagyonkezelői jog ingatlan-nyilvántartási bejegyzés szerint jelenleg is van hol a KSZF, van hol még a minisztériumok vagyonkezelésében van. A vagyonelemek ezen körére az ingatlan-nyilvántartási rendezés még hosszú időt vesz igénybe. Másik eset az ingatlan-nyilvántartási szabályok és a Vtv. nem megfelelő kapcsolódása miatt pl. megszűnt költségvetési szervek ingatlan vagyonának jelenleg nincs bejegyzett vagyonkezelője, aki az átmeneti időszakban rendelkezhetne az ingatlanok felett. Az ingóságok jogutódlással történő átvétele sem volt zökkenőmentes. A Vtv. előírásai a térítésmentes átadás-átvételt jogutódlás esetén nem teszik lehetővé, ellenérték fizetésére az intézmények nem rendelkeznek fedezettel. Ezt az Ász a 2007. évi költségvetés végrehajtásának ellenőrzése során valamennyi érintett fejezetnél kifogásolta.

³⁸ Mára elkészült - igaz leltár nélkül - a vagyontáster, az állam egységes vagyonyilvántartó rendszere.

IV. Jogszabályi áttekintés

A költségvetési gazdálkodás általános kereteit meghatározó jogszabályok együttese a költségvetést, a végrehajtást, az el-, illetve beszámolást és helyenként a vagyongazdálkodást szabályozzák a teljes államháztartásra vonatkozóan. E jogszabálycsoport gyengeségei a következők:

- A jogszabályok törzsét az Áht. képezi, de jelentős kérdéseket szabályoztak, szabályoznak az éves költségvetési törvények és kormányrendeletek (Ámr., Vhr.), tehát nincs egységes, jól áttekinthető szabályanyag.
- A jogszabály csoport egyszerre próbálja a költségvetési gazdálkodás pénzfolyamatait és vagyoni aspektusait szabályozni. Ebből adódóan nyilvánvaló „lyukak” vannak a szabályozásban.

A vagyonkezeléssel kapcsolatos szabályok az Áht.-ben részletesen szabályozottak, az önkormányzati törvény 2005-ben történt, és a 2007. január 1-től hatályos módosítása (80/A. §, 80/B. §) lehetővé tette a vagyonkezelői jog átadását. Ebben különösen fontos szabály volt az *ingyenes vagyonkezelői jog átadás* lehetősége önkormányzati társulás, önkormányzati többségi tulajdonú gazdasági társaság és Kht. részére. A gazdálkodási funkciók vonatkozásában *horizontálisan* megkülönböztetjük a vagyonlétesítés, átadás, elidegenítés, megszűnés, nyilvántartás kérdéseinek szabályozását. A mai jogrendben e területet szabályozó jogszabályrészek nem alkotnak koherens rendszert, ezért célszerű lenne a közpénzek menedzsmentjét szabályozó jogszabály-együttes és a vagyongazdálkodást átfogóan szabályozó jogszabály-együttes egymáshoz igazítása³⁹. A vagyonelemek átcsoportosítása a vagyonkezelő szervezetek között továbbra is folyamatos.

A Vagyontörvény a köztulajdonnak csak egy részét vonja szabályozási körébe, csak a szűkebb értelemben vett állami tulajdonnal foglalkozik⁴⁰. A nemzet számára tartós értékűként megőrzendő vagyon tekintetében az adott vagyoni kör védelmét, értékmegőrzését szolgáló - valamennyi tulajdonosra egységesen érvényesülő - külön törvények előírásait (pl. birtokvédelem, birtokpolitika, műemlékvédelem, természetvédelem) a vagyontörvény nem írja felül, azokat az államot képviselő tulajdonosi joggyakorló szervezetnek is be kell tartania éppen úgy, mint bármely más tulajdonosnak. Az állami vagyon terjedelme a törvény indokolása szerint jelenleg még mindig nem áll arányban a közzfeladatokkal, ezért a törvény arra az elvre épül, hogy a túlméretezett állami vagyon csökkenjen, hosszabb távon tartósan azok a vagyonelemek maradjanak az állam tulajdonában, amelyek tekintetében a vagyon értékének a megőrzése vagy a vagyon természete, vagy nyomós gazdaságpolitikai érdek az állami tulajdonban tartást indokolja⁴¹.

Alapelveként rögzíti a törvény azt is, hogy *állami vagyont bérbe, használatba, vagyonkezelésbe adni alapvetően ellenérték fejében lehet*⁴². A törvény csak szűk körben teszi lehetővé állami tulajdonú vagyon ingyenesen, térítési kötelezettség nélkül más tulajdonába adását azzal, hogy az ingyenes vagyonjuttatásra ellenőrzött és a költségvetési törvényben meghatározott keretek között, az Országgyűlés felé való beszámolási kötelezettség mellett kerülhet sor. Így fordulhat majd elő az is, hogy az állami intézmények székházukat hamarosan bérelni lesznek kénytelenek az állami vagyonkezelő szervezettől.

A köztulajdonba tartozó vagyontárgyak a közhasználatára szánt, a közcélok megvalósítását szolgáló vagyon - kincstári vagyon - rendeltetésének függvénye alapján, és rendeletetése céljának megtartása

³⁹ Például az Áht. 108. §-a.

⁴⁰ Nem terjed ki például az önkormányzati tulajdonra és az államtól független közjogi személyek tulajdonára, az állam pénzvagyontára, az államadóságra, a Magyar Államkincstárra, a társadalombiztosítási rendszer vagyonára, az elkülönített állami pénzalapokra.

⁴¹ A tartósan állami tulajdonban maradó vagyonelemeket a törvény melléklete tételesen felsorolja. Ebben a felsorolásban összesen 41 társaság szerepel.

⁴² Ld. 30-31. jegyzeteket.

érdekében védendőek, azaz köztulajdoni jellegük megszüntetésére - magántulajdonná alakítására, értékesítésére - kizárólag a közcél jelleg megszünése esetén nyílhat lehetőség⁴³.

V. Az állami vagyon megosztása

Az Alkotmány⁴⁴ 9. § (1) bekezdésének az a tétele hogy a "köztulajdon és a magántulajdon egyenjogú és egyenlő védelemben részesül" az mindkét fajta tulajdonnak a saját jogi eszközeivel való védelmét szolgálja. A 17/1992. (III. 30.) AB határozatban kimondásra került, hogy a vagyonkezelői jog használati jogosultságainak védelme - a használat joga mint a tulajdonjog vagy a kezelői jog részjogosítványa - megmaradt, és az Alkotmány 13. § (1) bekezdés nemcsak a tulajdonjog, hanem minden azzal összefüggő kapcsolódó (dologi jellegű) vagyoni jog biztosítására is vonatkozik⁴⁵. A köztulajdon vonatkozásában a köz használatára szánt vagyon és a közcélok megvalósítását, ellátását célzó vagyon csak erre a célra használható és annak érdekében védelmet élvez. Az államháztartás reformja keretében a kormány újraszabályozza az állami vagyonnal kapcsolatos gazdálkodást annak érdekében, hogy javuljon az állam vagyonnal való gazdálkodása az átláthatósága és a hatékonysága⁴⁶. E körben történt meg a közbeszerzési törvény legutóbbi módosítása is.

Sikerült a vagyongazdálkodást a piaci körülmények alapján megvalósítani. Kialakult kezelési minták és másolható módszerek híján – mint utólag igazolódott – hol gördülékenyen, hol akadozva jutottunk el a mai állapotba. A mostani megvalósulást segítették azok a múltbéli okulások, hogy a három legjelentősebb állami vagyonkezelő, illetve az egyes tárcák vagyonkezelő cégei, szervezetei más-más elveket alkalmaztak, ez az állami vagyonkezelés egységes megvalósulásával megszűnt⁴⁷. Sikerült egy másik jelentős problémát kiiktatni, hogy mindezidáig a vagyonkezelés számos esetben ingyenesen zajlott (bérleti díjak felszámítása). A vagyonkezelőt az ingyenes kezelés nem ösztönzi az állami vagyon értékének, állagának megőrzésére,

⁴³ Ez a gyakorlatban azt is jelenti, hogy a közcél megszünése tényét kizárólag olyan szervezet mondhatja ki, amely megfelel annak az alkotmányos követelménynek, amely döntésnek az egész nép akaratán kell alapulnia. A változtatásnak a közcél ellenőrizhető és szükség szerint független bíróság előtt vitatható, törvényben kimondott közérdek alapján, kivételesen, a közvagyon állagának sérelme nélkül kell történnie. A magántulajdonosi önérdék védő szerepe helyett a nemzet tagjait, az állampolgárokat egyenként vagy csoportosan kell e tekintetben panaszjoggal, bírói út igénybe vételének jogával felruházni. Az Alkotmány 13. §-a a tulajdonhoz való jog biztosításáról rendelkezik, amelynek keretében meghatározza, hogy tulajdont kisajátítani csak kivételesen, közérdekből, törvényben szabályozott esetekben és módon, feltétlen, és azonnali kártalanítás mellett lehet. (13. § (2) bek.) Nem kétséges, hogy a kisajátítás jogintézményének a magántulajdon esetében van létjogosultsága, azonban a tulajdoni formák védelméről rendelkező alkotmányos alapelv megfelelő értelmezésével a köztulajdon védelmének is hasonló módon kell megvalósulnia, nevezetesen: köztulajdon tárgyából magántulajdon kizárólag kivételesen, közérdekből, törvényben szabályozott esetekben és módon, feltétlen, és azonnali kártalanítás mellett lehet. A Vtv. ezeket a feltételeket álláspontom szerint nem teljesíti, nem biztosítja.

A közcélra szánt, illetve a közcélok kiszolgáló vagyon jelentős részét (minisztériumi és főhatósági épületek, közkönyvtárak, múzeumok, kórházépületek, egyetemi épületek, közszolgáltatást ellátó társaságok társasági részesedései) az Országgyűlés egyszerű többsége üzleti vagyonná minősítheti, mint ahogy a Vtv. ilyenné is minősítette a 4. §-ban, amellyel szabad teret adott a köztulajdonba, nemzeti vagyonba tartozó, valójában, feladatát tekintve továbbra is kincstári vagyonnak minősülő, ezért kiemelt védelemre, mintegy immunitásra igényt tartó vagyontárgyak értékesítésének, ezzel kikérülve annak az alkotmányos alapelvnek a törvényes biztosíthatóságát, hogy közvagyon csak közérdekből, törvény alapján, a vagyonállag sérelme nélkül lehet kivételesen értékesíteni. Az értékesítés szabályainak megállapítását a Vtv. 66. § e) pontja kormányrendeleti szintre utalja, ezzel kikérülve azt az alkotmányos kötelezettséget, hogy közvagyon kizárólag törvényben szabályozott esetekben és módon lehet kisajátítani, azaz magánvagyonná tenni.

⁴⁴ Alkotmány: „9. § (1) Magyarország gazdasága olyan piacgazdaság, amelyben a köztulajdon és a magántulajdon egyenjogú és egyenlő védelemben részesül.

(2) A Magyar Köztársaság elismeri és támogatja a vállalkozás jogát és a gazdasági verseny szabadságát.”

⁴⁵ Bővebben ld.: Németh Gabriella: *(Új) Gazdasági alkotmányt avagy: a gazdasági alkotmányosság alapkérdései és alkotmányunk gazdasági alkotmányossági kritikája*. II. rész i-ii. pont. Ld. jelen tanulmánykötetben.

⁴⁶ Az államháztartás vagyoni fogalmát meghatározva: az állami feladat ellátását szolgáló vagyon, mely a társadalom működését, a gazdasági céljainak megvalósítását segíti elő; minden állami tulajdonban lévő társaság, részesedés, az ahhoz kapcsolódó jogokkal együtt, amely a központi költségvetésből, vagy elkülönített állami pénzalapokból származó pénzeszközök felhasználásával került, vagy kerül állami tulajdonba.

⁴⁷ Ingóságok esetében nem valósult meg az egységes vagyonkezelés. Az ingóságok vagyoni értéket tekintve igen jelentős értéket képvisel az állam vagyonában.

vagy esetleg az érték növelésére, nem érdekelt abban, hogy felelősségteljesen gazdálkodjon a rábízott vagyonnal.

VI. A közbeszerzés és a közbeszerzési eljárás vagyonkezelési szempontból való megközelítése

Hogyan válik a közvagyon részévé bármely vagyonelem? A közbeszerzés, mint fogalom az államháztartási beszerzéseket foglalja magába. A szakirodalom több szinonim kifejezést is használ, mint például a közösségi beszerzés, a közszállítás, vagy a kormányzati beszerzés. Területe egy koncentrált piaci forma, ahol a nagy kereslethez magas érték párosul. A közbeszerzések köre tartalmazza mindazon áru-, termék-, szolgáltatás-beszerzéseket, építési beruházásokat, amelyeket részben- vagy egészen az intézmények feladataik ellátása céljából államháztartási forrásból finanszíroznak.

A közbeszerzési eljárás ezen beszerzéseknek a lebonyolítása, a legkedvezőbb feltételek és körülmények között, egy speciális „versenytárgyalás” formájában, visszterhes szerződések megkötése céljából. Különlegessége a normál tenderhez képest az elemek különlegességéből - forrása az adófizetők pénze, meghatározott értékhatár fölött kötelező, meghatározott szereplői vannak stb. - adódik. A közbeszerzési eljárás specifikációjából jön, hogy a folyamat minden elemét és folyamatának minden mozzanatát jogszabályok szabályozzák a résztvevőktől, az eljárási módokon keresztül a különböző hirdetmények, dokumentumok formai és tartalmi követelményéig. A szigorú keret adta lehetőségeknek köszönhetően a közbeszerzés a kereskedelem - és a közpénzekből való gazdálkodás - egyik fontos szabályozó eszköze.

Mára a szabályozás célja, hogy biztosítsa a verseny tisztaságát, ellenőrizhető és átlátható legyen a közpénzek felhasználása, ésszerűsítse az államháztartás kiadásait, valamint visszaszorítsa a visszaéléseket és a korrupciót, továbbá fontos, hogy biztosítsa és elősegítse a belső piac zökkenőmentes működését.

VII. A közbeszerzés rövid történeti áttekintése

Az állami tranzakciók jelentős területe - a vagyon keletkezése, átalakulása - a közbeszerzési szabályokhoz kapcsolódik. Magának a közbeszerzési jogterület kialakulásának vizsgálata során a szálak egészen messzire visszavezethetők volnának, most azonban a konferencia kereteire tekintettel az elmúlt 20 évre legyünk csak figyelemmel.

Az időszak elején a közpénzek felhasználása esetén a versenyeztetési eljárás lefolytatása kötelező volt, a versenytárgyalás elsősorban a vállalkozási szerződéseket és ezen belül legjelentősebben az építőipart érintette⁴⁸. A szabályozás fokát nagymértékben befolyásolta az adott kor gazdaságának fejlettségi foka. Hazánkban *a rendszerváltással a közbeszerzés szabályozása nem kezdődött el*. Kis túlzással ebben az időszakban a közbeszerzések szabályozásának első lépésnek mondható az Áht. néhány szakasza, mely már a piactudományi viszonyok között született. Ez a törvény azonban még mindig a versenytárgyalásról szóló törvényrendeletet vette alapul. Már megjelennek értékhatárok, melyek felett kötelező a nyilvános versenytárgyalás megtartása, de nem történt meg a közbeszerzések részletes szabályozása.

Az első, valóban csak a közbeszerzési rendszer szabályozásával foglalkozó törvény az 1995. évi XL. törvény volt. Olyan új eljárásokat, gyakorlatot, módszereket, szemléletet kellett megalapoznia, ami addig a jogalkalmazók számára ismeretlen volt. „Gyakorlatilag újabb kori hazai előzmények nélkül, a piactudományra áttérés folyamatában álló országnak kellett elsajátítania a nyugati közbeszerzési kultúrán alapuló szabályokat”⁴⁹.

⁴⁸ Ld.: 14/1982. MT rendelet, mely a vállalkozási és szállítási szerződésekkel kapcsolatos versenytárgyalásról szólt, míg egy 1982-es PM rendelet előírta, hogy az állami költségvetési szervek, társadalmi szervezetek beruházással és közfenntartással kapcsolatos, várhatóan 2 millió forint értékhatárt meghaladó szerződéseiket versenytárgyalás útján kötelesek megkötöni, ha az ellenszolgáltatás teljesítése egészen vagy részben állami költségvetési juttatásból történik.

⁴⁹ A Közbeszerzések Tanácsa megalakulásának 10. évfordulójára kiadott kiadvány (5. oldal).

Mi az oka a szabályozás késlekedésének? Miért nem volt fontos szabályozni a szerződéskötés folyamatát öt évig? Hogyan telhetett el úgy öt demokratikus év, amikor is az állami nagybevásárlásoknak nem volt törvényi szintű szabályozója? Miért nem volt fontos a politikusoknak, civileknek, hogy sürgessenek egy Európa-konform szabályozást? Érdemes lenne erre fókuszálva kutatni az időszak gazdaságának működését. Véleményem szerint a kormány mozgásszabadsága le volt kötve a rendszerváltással. Ha jogszabályokkal cserélek le egy bebetonozott rendszert, akkor azzal a valós problémával kell szembe nézni, hogy azokon a szakembereken, akik a jogszabályokat előkészítették erős nyomás volt. Ha az a politikai elvárás, hogy az államapparátus 300-400 jogszabályt készítsen elő, nincs mód az eltelt időre figyelemmel lenni, nincs mód határidő módosításra. Akkor készül el a jogszabály, amikor az állami berendezkedés sort enged a jogszabály megfelelő előkészítésére, elfogadására.

Mit kaptunk Európától? Az első közbeszerzési törvényünk sok tekintetben harmonizáltak volt tekinthető. Mindazonáltal a 90-es évek közösségi közbeszerzési irányelveinek bonyolult és differenciált rendszere azt eredményezte, hogy a közösségi jogot némileg leegyszerűsítve iktatta az Országgyűlés törvénybe, viszont előnye a szabályozásnak a szabály maga. Kiszámítható lett a beszerzések lebonyolítása, a bürokratikus szabályok szigora védte az ajánlattevőket, ajánlatkérőket, védte a közpénz felhasználását azzal, hogy szankcióval rendelte súlytani azt, aki ezen kógens szabályokat megsérti.

Ehhez képest a 2003. decemberében elfogadott, majd 2004. május 1-jén hatályba lépett új törvény⁵⁰ két fő célt szolgált: a jogharmonizációt és a hazai tapasztalatok újraértékelése alapján a szabályozás átfogóbbá, koherensebbé tételét. Minthogy a törvény maradéktalanul átültette a közösségi irányelveket, szakmailag megkérdőjelezhetetlen, hogy e célját elérte. A leglényegesebb változást a nemzeti elbánás elvének alkalmazása jelentette, vagyis hogy az EU összes tagországa számára egyenlő feltételeket kell biztosítani a közbeszerzési pályázatok kiírásakor és elbírálásakor. Ez nemcsak formai és jogi következményeket vont maga után, hanem nagymértékben megnövelte a versenyt is a közbeszerzések piacán. A törvény alapvetően határozza meg a közbeszerzésekre vonatkozó alapelveket, melyek a közbeszerzés egészére kötelezően hatnak, a szabályozás céljának érvényesülését segítik. Az alapelveket a Kbt. 1. §-a tartalmazza⁵¹. A törvényben elkülönül a közösségi és a nemzeti értékhatárokat meghaladó, valamint harmadik rezsimként a nemzeti értékhatárok alatti eljárások köre.

Mára két eljárási rezsimre szűkült az eljárások köre: a közösségi értékhatárokat elérő és nemzeti értékhatárokat elérő, egyszerű közbeszerzési eljárási rezsimre. A módosítás fő célkitűzése az egyszerűbb, gyorsabb, egyben az ajánlatkérők, az ajánlattevők - és mindenki más által is - átláthatóbb eljárási rend kialakítása, az eljárásban való részvétellel összefüggő adminisztratív terhek csökkentése, valamint bizonyos, a jogalkalmazás során problémát jelentő jogintézmények kiigazítása volt. Mindezek mellett a törvényt módosítás egy gyorsan és hatékonyan működő közbeszerzési jogérvényesítési rendszer kialakítására is törekedett, és átültette az európai közösségi közbeszerzési jogorvoslati irányelvek legutóbbi módosítását is. A közbeszerzési törvény módosításának a korrupció elleni harc jegyében kiemelt célja a közpénzfelhasználás átláthatóságának biztosítása, mivel az átláthatóság a jogszerű közpénzköltés egyik garanciája⁵².

A közpénzek elköltésére vonatkozó és a közcélakat szolgáló versenyeljárás előírásait és rendelkezéseit három tulajdonsággal lehet jellemezni: a Kbt. alapvetően kógens szabályokat határoz meg, szabályozási logikája keretjellegű, szerkesztéséből pedig kódexjelleg következik⁵³.

⁵⁰ A közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény (Kbt.).

⁵¹ Miszerint: „(1) A közbeszerzési eljárásban – ideértve a szerződés megkötését is – az ajánlatkérő köteles biztosítani, az ajánlattevő pedig tiszteletben tartani a verseny tisztaságát és nyilvánosságát. (2) Az ajánlatkérőnek esélyegyenlőséget és egyenlő bánásmódot kell biztosítani az ajánlattevők számára. (3) az Európai Unióban letelepedett ajánlattevők és a közösségi áruk számára nemzeti elbánást kell nyújtani a közbeszerzési eljárásban [...]”.

⁵² Megjelenik az ún. átláthatósági megállapodás [Kbt. 1. § (2) bek.].

⁵³ A kógens szabályok meghatározása a törvény 3. §-ából ered, miszerint „E törvény szabályaitól csak annyiban lehet eltérni, amennyiben e törvény az eltérést kifejezetten megengedi”. A Kbt.-ben foglalt rendelkezésektől való eltérés tilalma nem csak azt jelenti, hogy a közbeszerzési eljárás résztvevői a törvény egyes rendelkezései helyett nem támaszkodhatnak más szabályokra, hanem azt is, hogy új eljárási szabályokat nem alakíthatnak ki és nem építhetnek be a közbeszerzési eljárásba.

A Kbt. működtetése során a „keretszabályozás jellege” okozta a legtöbb problémát. A keretszabályozás azt jelenti, hogy a törvény egy meghatározott cselekmény végrehajtását előírja, de azt hogy ezt a cselekményt hogyan, milyen módon kell elvégezni, azt már nem határozza meg⁵⁴.

Az új Kbt. szintén átfogóan, kódex jelleggel szabályozza a közbeszerzések tárgykörét, így tartalmazza a közbeszerzési eljárásokra, a közbeszerzésekkel kapcsolatos jogorvoslati eljárásra és a közbeszerzési intézményrendszerre vonatkozó szabályokat.

Milyen problémával szembesül a jogalkalmazó a kialakult beszerzési szabályok végrehajtása során? Ki tudja ugyan számítani a beszerzés megvalósulásának, a szerződés teljesítésének idejét, de az ajánlatkérő szempontjából méltánytalanul sok idő telik el az eljárás befejezéséig. Milyen eredménnyel zárul az eljárás? A nyertes ajánlattevő kiválasztásának folyamatát elemző tanulmányok részletezik az ezzel kapcsolatos problémákat⁵⁵.

Témánk szempontjából kiemelendő, hogy a közbeszerzési eljárás alapján megkötött szerződés teljesülésével olyan ingó és ingatlan vagyontárgyak jönnek létre, amelyek vagyonnevelését nem kalkulálja az ajánlatkérő költségvetési szerv. Hosszan sorolhatnám az ebből eredő gyakorlati problémákat, amelyek megoldása elsősorban a hivatalvezetők, a gazdasági vezetők terhe. Hiába merül fel egy-egy jogszabályi rendelkezés végrehajtása kapcsán a változtatás kényszere, a jogalkotó nem szereti a gyakorlati problémákat megoldani az ő tollával.

VIII. Összegzés

Kiindulásként dióhéjban bemutattam és értékeltem az állami vagyon elmúlt 20 évének történeti vonatkozásait, a privatizációs folyamatok fontosabb önálló, valamint közbeszerzési kapcsolódási pontjait, valamint ezek gazdaságpolitikára tett egyes hatásait. Kiemeltem az állami vagyonnevelő szervezeteket, az állami vagyon szerkezetét, felosztását, gazdasági jelentőségét. Bemutattam a vagyon forrásait és azokat a mechanizmusokat, melyek alakították és befolyásolták az állami vagyonnal összefüggő tranzakciók lényeges folyamatait. Az állami vagyon védelme, megfelelő működése, gyarapodása a bizalmi elv betartásával folytatható, a társadalmi megítélés megváltoztatásával kezdődik.

A vagyonnevelés célja egyértelmű: a kezelt vagyon tulajdonosának érdekében és elvárásai szerint úgy kell kezelni a vagyonnevelőre bízott vagyont, hogy az egyrészt szolgálja az átruházó elvárásait, másrészt a vagyon minimálisan se veszítsen értékéből, és optimálisan gyarapodjon. Ebből adódóan a vagyonnevelés jogi vonatkozásai elválaszthatatlanok a gazdaságiaktól. Vagyonneveléskor a közvagyon kezelője a jó gazda gondosságával köteles eljárni, felelnie kell azért, hogy a vagyon értékarányosan alakuljon át. E folyamatban résztvevők a közvagyonért való általános felelősség szerint osztoznak akkor is, ha nem a kezelők közé tartoznak, és nem mentesülnek erkölcsi felelősségük alól. E kívánalom fontos részét képezi – személyes véleményem szerint – a vagyontörvénynek, hiszen az erkölcsi tartás meghatározza a vagyonnal kapcsolatba kerülők magatartását. Arra kell rászorítani minden közvagyon felett diszponáló egyént, hogy erősítse döntési helyzetében azt a tényt, hogy felelősséggel tartozik választásáért, munkájáért. Aki a nemzeti közvagyonnal gazdálkodik, vagy az államháztartásban dolgozik, annak kötelessége mind jogi, mind erkölcsi, mind politikai felelősséget vállalni tetteiért. Nem a gazda „személyén” múlik a vagyon sorsa, bárki a vagyon gazdája csak *következetesen betartott* szabályrendszert és a szabályrendszer betartására vonatkozó *igényt kell fenntartani* a gazdálkodás folyamata során.

Az összefoglaló tanulmány kapcsán a következő lépés lehet - és előreviheti a kutatókat - egy olyan hiánypótló munka elkészítése, ami az állami szektor szereplőinek teljesítményét vizsgálja hatékonysági szempontból, hiszen a jogszabályi keretek adottak a legracionálisabb működés eléréséhez, de vajon az állam úgy működik?

⁵⁴ Dr. Várdai György: A közbeszerzés működtetése és a működtetés feltételeinek biztosítása (esszé a közbeszerzésről) – 28. oldal

⁵⁵ Ld.: Péntek Zoltán: Közbeszerzések a helyi önkormányzati rendszerben. (2.5.1. pont) – Ld. jelen tanulmánykötetben.

Felhasznált irodalom

- Az állami vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény;
az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény;
1996. évi CXXIV. törvény a Magyar Köztársaság 1997. évi költségvetéséről;
az állam tulajdonában levő vállalkozói vagyon értékesítéséről szóló 1995. évi XXXIX. törvény;
az állam tulajdonában levő vállalkozói vagyon értékesítéséről szóló 1995. évi XXXIX. törvény;
a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény;
1998. évi XC. törvény a Magyar Köztársaság 1999. évi költségvetéséről;
1999. évi törvény a Magyar Köztársaság 2000. évi költségvetéséről;
2000. évi CXXXIII. törvény a Magyar Köztársaság 2001. és 2002. évi költségvetéséről;
2001. évi CXVI. törvény a Nemzeti Földalapról;
a Magyar Köztársaság 2001. és 2002. évi költségvetéséről szóló 2000. évi CXXXIII. törvény;
2002. évi LXII. törvény a Magyar Köztársaság 2003. évi költségvetéséről;
2003. évi XXIV. törvény a közpénzek felhasználásával, a köztulajdon használatának nyilvánossággával, átláthatóbbá tételével és ellenőrzésének bővítésével összefüggő egyes törvények módosításáról;
A közbeszerzésekről szóló 1995. évi XL. törvény;
A közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény,
- A privatizáció mérlege: 1990-1994. Pénzügykutató Részvénytársaság, Budapest, 212-244. o.,
ÁSZ [1994]: Jelentés az Állami Vagyonügynökség 1993. évi tevékenységéről. Budapest.,
BÉREI – GÁGYOR: Vagyonkezelés, vagyonhasznosítás. Magyar Privatizációs és Vagyonkezelési Társaság, Bp. 1999.,
CZUCZAI: 1994. A magyar privatizáció alulnézetből, Cent könyvek
HUNYA: An Economic Assessment of Privatisation in CEE Countries, Bratislava Symposium V. Economic & Politics, 17-20. November 1994.,
Kincstári vagyon 2002, Kincstári Vagyon Igazgatóság almanachja,
Kincstári vagyon az új évezred küszöbén 2001, Kincstári Vagyon Igazgatóság almanachja (1998. október) – 2001.,
KOÓSZ: Az állami vagyonkezelés koncepciója. Munkaanyag 2008.,
LAKI [1993]: The Conditions for Enterprise in Hungary. Private Sector Development and Local Government in Hungary. Public Policy Institute-C.I.P.E. Budapest.,
MAGYAR-NEMZETKÖZI KÉK SZALAG BIZOTTSÁG [1993]: Az időleges állami vállalkozói vagyon kezelésének „privatizálása”. 1993. június,
MAJOR [1993]: Privatization In Eastern Europe: A Critical Approach. Edward Elgar
MAJOR [1994]: The Constraints on Privatization in Hungary: Insufficient Demand or Inelastic Supply? Most, 4 (special issue) Kluwer Academic Publishers, 107-145. o.,
MAJOR-VOSZKA [1994]: A privatizáció elmúlt négy évének összefoglaló értékelése. A privatizáció mérlege: 1990-1994. Pénzügykutató Részvénytársaság, Budapest, 285-295. o.,
MIKS: Felkészítő anyag az MNV Zrt. vezérigazgatójával tervezett megbeszéléshez. Munkaanyag 2008.,
NÉMETH: (Új) Gazdasági alkotmányt avagy: a gazdasági alkotmányosság alapkérdései és alkotmányunk gazdasági alkotmányosság kritikája,
PÉNTEK: Közbeszerzések a helyi önkormányzati rendszerben (2.5.1. pont), Publishing Ltd. Aldershot, Brookfield.,
SÁRKÓZY: 2006. Államszervezetünk potenciazavarai: A betegség okai, a beteg állapota, a gyógyulás útjai: [Javaslat egy hatékony és modern kormányzati szervezet kialakítására]. Bp. HVG-ORAC, 397 p.
SÁRKÓZY: A privatizáció joga Magyarországon (1989-1993) Akadémia, 1993.,
TÁTRAI: A közbeszerzés mint sajátos beszerzési tevékenység és fejlődési lehetőségei Magyarországon 2006. PhD értekezés,
TÓTH ISTVÁN JÁNOS [1994]: Csökkent-e az állami tulajdon gazdasági szerepe a privatizáció során?
TÖRÖK 1995.: Tapasztalatok, remények és eredmények a közép-európai privatizációban
VIGVÁRI (2007. január): Úton egy új vagyongazdálkodási paradigma felé. Szabályozási és intézményépítési ajánlások. Magyar Közigazgatási Intézet,
VOSZKA [2001]: Privatizáció helyett újraelosztás. Az állami vagyon sorsa 1998 és 2001 között. Közgazdasági Szemle, 9. sz.,

Népszabadság 2009. május: Elkészült a vagyonkataszter, Húszéves a rendszer című cikkek,

<http://www.mnvzrt.hu/>

<http://www.gki.hu/>

<http://www2.pm.gov.hu/web/home.nsf/portalarticles/0EA8857F0C0430CEC1256EDD0037A257>

http://www.parlament.hu/naplo/079/n079_392.htm

<http://www.mozgovilag.hu/2004/01/07varhegyi.htm> Várhegyi Éva Rendszerváltás a gazdaságban

<http://www.civil.info.hu/modules.ngo?name=News&file=article&sid=1221>

<http://www.privatbankar.hu/html/cikk/kommentar.php?kommentar=2>

<http://www.portfolio.hu/cikkek.tdp?k=2&ci=92346>

<http://www.asz.hu/ASZ/jeltar.nsf/0/7bf40c11d857d94cc1256cb1004502fa?OpenDocument&Click=> 404 Jelentés a

Kincstári Vagyoni Igazgatóság vagyionkezelő és hasznosító tevékenységének vizsgálatáról

Világgazdaság - <http://www.vilaggazdasag.hu/> <http://index.hu/gazdasag/magyar/vgyn071108/>